

ПУЧОК ПЯТРУШКІ ЗАМЕСТ БУКЕТА

(Заканчанне.

Пачатак на 1-й стар. «СГ».)

У хуткім часе я зразумеў, што мае суседкі не асабліва падтрымліваюць мае захапленне, таму прапанаваў знаёмым разам арэндаваць жыллё і весці там экалагічны лад жыцця. Так з'явіўся эксперыментальны «Экалофт на Пятніцкай» — экакамуна, у якой я пражыў год (сам праект праіснаваў 2,5 года). Там мы запусцілі экашколу. Кожны чацвер у нашай гасцёўні праводзіліся дыскусіі на розныя тэмы: экатурызм, валанцёрства, асобны збор смецця. Людзей набіралася пад завязку.

— **Як вы сталі трэнерам па экалагічна дружалюбным ладзе жыцця?**

— Праз паўтара года існавання экалофта я звольніўся з кампаніі з марай пра сацыяльнае прадпрыемальніцтва. Узнікла ідэя з кансалтынгам па зялёных офісах, мы запусцілі агенцтва GreenUp. Першы платны кліент у нас з'явіўся толькі праз тры гады. А першыя грошы на экалогіі я зарабіў сумесна з Аляксеем Шыршовым, сузаснавальнікам «Школы экарамонту і натуральнага будаўніцтва імя Тома Соера». Памятаю, як ён для тэлевізійнага сюжэта піў на камеру зялёную фарбу, зробленую з малака (смяецца).

Трапіўшы на канферэнцыю па інфармацыйным бізнесе, я раптам зразумеў, што ўсе мае веды па экалогіі можна... манетызаваць. На радзіме, у Кузбасе, арганізаваў свой першы майстар-клас «10 крокаў да экалагічнага жыцця», надрукаваў візіткі на экалаперы і стаў развіваць свой уласны брэнд экатрэнера. На сёння Мінск стаў 30-м горадам, дзе я выступаю, мяне пачула больш за 20 тысяч чалавек. Зараз збіраюся выдаць кнігу «Зялёны драйвер-2: жыццё за горадам», апошнія два гады рыхаюся ў гэтым кірунку. Мая першая кніга — на 60% кампіляцыя з іншых крыніц. Аднак усе гэтыя рэчы перажыты мной. Большасць трэнераў не

расказваюць пра тое, як яны жывуць, што ядуць, а проста даюць парады. (У гэты момант Раман дастае сетку, якая замяняе яму ў краме пластыкавы пакет — яна створана ўдзельнікамі праекта «Авоська дорыць жыццё», сплечена сляпымі людзьмі. — Аўт.). Я матывую іншых людзей і запуская «зялёную» хвалю далей.

— **Вам пашанцавала з жонкай: яна падтрымлівае вашы ідэі...**

— З Любоўю мы пазнаёміліся на канферэнцыі па абыходжанні з батарэйкамі, якую яна арганізавала. Праз два месяцы я пераехаў у Санкт-Пецярбург. Мы пажаніліся, нашаму сыну Саву ўжо два гады. Агульнасць поглядаў вельмі дапамагае. Люба мудра падказвала мне, што не трэба заўзята завабліваць людзей у экалагічны лад жыцця, многіх гэта адпужвае. На самой справе не трэба зацыклівацца на «бія» і «арганіцы». Шчыра запытайце ў сябе — ці любіце вы сябе і сваіх дзяцей? Калі так, то вы свядома зробіце выбар у бок здаровага і экалагічнага ладу жыцця.

Грузіў заплечнік і праз восем прыпынкаў на метро вёз усё гэтае дабро ў парк, дзе стаялі кантэйнеры для розных відаў адходаў.

— **Ваша вяселле таксама атрымалася экалагічным?**

— Так, мы арганізавалі арганік-вяселле ў экастылі. Прыдумалі такую фішку: замест традыцыйнага букета ў нявесты быў пучок з пятрушкі і сельдэрэю, які мы пасля з'елі. Куды важней, што на вяселле мы не заказвалі лімузінаў і шыкоўных аўтамабіляў. Нявеста была ў арыгінальнай сукенцы — нічога лішняга. Праблему з падарункамі вырашыў «спіс жаданняў»: дзякуючы яму нам не дарылі непатрэбных рэчаў. Безалкагольнае вегетарыянскае вяселле на 100 чалавек абышлося нам у 500 долараў. Я не разумею, чаму

Пятрушка і сельдэрэй замест букета.

бярць крэдыты на вяселле — па-мойму, гэта шаблон, людзі не разумеюць, чаго хочуць.

— **А як ставіцца да вашай экалагічнасці сваякі?**

— Сям'я ў нас вялікая — чацвёрта дзяцей, я старэйшы. Бацька, на жаль,

прыклад, выкарыстоўвалі біярастваральныя падгузкі, пакуль яны былі недаругімі. Спрабавалі і шматразовыя тканевыя, якія можна праць. Самая лепшая практыка ў гэтым выпадку — высаджанне, калі з малых гадоў у патрэбны момант несяце на гаршчок. У

«зялёным». Жыць у мегаполісе экалагічна цалкам рэальна. Напрыклад, у Стагольме і Хельсінкі шмат зеляніны, выконваюцца стандарты па выкідах, траціна насельніцтва ездзіць на веласіпэдах. Я ведаю, што многія людзі не ўяўляюць свайго жыцця без сцен кватэры, на прыродзе ім некамафортна. Але асабіста мне не надта добра жыць у горадзе. Да таго ж гарады з колькасцю насельніцтва да 100 тысяч жыхароў яшчэ можна «азеляніць», але зрабіць мегаполіс абсалютна «зялёным», на мой погляд, нерэальна.

Я пабываў у 20 расійскіх эканаселішчах, але ніводнае з іх мне не спадабалася для жыцця з сям'ёй. Былі спробы стварыць уласнае эканаселішча, але яны не скончыліся паспяхова. Этнаграфічны парк-музей «Этнасвет» за 90 кіламетраў ад Масквы, дзе я сёння жыву, — гэта мая шостая спроба пакінуць горад. Праект неверагодна вар'яцкі. Яго задача — узнавіць усе культуры свету на 240 га зямлі. Тут жывуць і працуюць 400 чалавек. Чыстае паветра, прырода і разам з тым даброты цывілізацыі — музеі, кавярні. Функцыянуе дзіцячы садок, у наступным годзе пачне працаваць школа. Мы з сям'ёй прапісаліся ў гімалайскім доміку, што ў азіяцкай частцы парку.

«Шчыра запытайце ў сябе — ці любіце вы сябе і сваіх дзяцей? Калі так, то вы свядома зробіце выбар у бок здаровага і экалагічнага ладу жыцця».

— **Напэўна, у вас усё ж ёсць эказвычкі, якія вы парушаеце?**

— У мяне няма жорсткіх рамак, бо я не ідэальны экачалавек: такім можна назваць жыхара тайгі, які харчуецца з уласнага ўчастка, альбо жыхара аўтаномнага эканаселішча. Часам я набываю пластыкавыя пакеты — здараецца, забываю ўзяць з сабой сетку. Але пасля выкарыстоўваю пакет шмат разоў альбо здаю ў перапрацоўку. Часам п'ю каву, што таксама не здорава. Я заўважыў, што калі мы нешта забараняем сабе, часцей за ўсё гэта ператвараецца ў гвалт, часам хочацца парушыць забарону. Насамрэч экалагічнасць — гэта перш за ўсё здаровы сэнс. А жыццё — непрадказальная прыгода. Менавіта таму трэба паспець палюбіць сябе і іншых як можна больш.

Кацярына РАДЗЮК.

Фота з архіва Рамана САБЛІНА.

ШТО Ў ЗАПЛЕЧНІКУ ЭКАТРЕНЕРА?

- 1) Сетка
- 2) Камплект адзення
- 3) Папяровыя пакеты
- 4) Кніга
- 5) Кантэйнер з ежай
- 6) Пахучыя палачкі і запалкі
- 7) Экавізітоўкі
- 8) Чай
- 9) Казінак
- 10) Дажджавік
- 11) Бутэлька з вадой

не застаў маю гісторыю станаўлення на шлях экалагічнасці. Ён вельмі шкадаваў, што я з'ехаў у горад, спадзяўся, што я застануся ў пасёлку ў Сібіры і займуся сельскай гаспадаркай. Мама заўжды казалі: ваша жыццё — ваш выбар. Яна прывыкла жыць сціпла, таму экалагічныя ідэі ёй блізкія. Адна сястра — кансультант па натуральных родах, другая сартуе смецце. Яны прыхільніцы здаровага харчавання. Малодшы брат Арцём некалькі гадоў назад быў актывістам руху «Смецця. Больш. Няма» і ўдзельнічаў у арганізацыі дабрачынных крам «Дзякуй». Я ўдзячны сваёй сям'і за тое, што яна паступова пераймае мае ідэі.

— **Вы сочыце за экаследам свайго сына Савы?**

— Вельмі важна разумна падыходзіць да экаследу дзіцяці. Мы, на-

Савы гэтага не атрымалася, і ў выніку мы карыстаемся звычайнымі падгузкамі: па 1-2 у дзень на сон і прагулку. У тканевых спаце не пакладзеш: яны прамакаюць праз пару гадзін. Абавязкова натуральнае харчаванне. Што датычыцца цацак, у Савы шмат драўляных, але ёсць і пластыкавыя — проста мы стараемся сачыць, каб яны былі якаснымі і не змяшчалі ў сабе бісфенолу А. У нашага сына шмат машынак, але мы стараемся мяняцца цацкамі альбо аддаваць іх задарма, тым самым запускаем кругаварот цацак. Паказваем мультфільмы: Сава любіць «Свінку Пэпу» і «Гару самцаветаў», але глядзець іх не больш за гадзіну ў дзень. Стараемся займаць яго прагулкамі, чытаннем, маляваннем ды іншымі карыснымі рэчамі.

— **Вы плануеце жыць за горадам?**

— Гэта мара зарадзілася пасля экалофта. Тады я зразумеў, што горад — не лепшае месца для экалагічнага жыцця. Сваім сябрам раю па магчымасці на нейкі час з'ехаць у эканаселішча, кластар альбо проста ў вёску. Аднак калі вам падабаецца горад, заставайцеся ў ім і рабіце яго

Столькі смецця збіраецца ў сям'і за тыдзень.